NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 01415

HEKTOR

S. Jelpatijewski

Permanent preservation of this book was made possible
by Michael & Bobbie Janner
in memory of
Leybeh, Anna, Eteleh Jankielewicz.

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

בּאַוועגלעכע כרעסטאָמאַטיע,
צונויפגעשטעלט פון ש. באַסטאָמסקי.

ס. יעלפּאַטיעווסקי

העקטאָר

יידיש — ש. באַסטאָמסקי

ע. ווילדענבּרוך

אין דער פרעמד

(פון אינטערנאַטן־לעבן)

יידיש — ש. באַסטאָמסקי

ווילנע
פאַרלאַג „נײַע יידישע פאָלקסשול".
1929.

באַוועגלעכע כרעסטאָמאַטיע,
צונויפגעשטעלט פון ש. באַסטאָמסקי.

ס. יעלפּאַטיעווסקי

העקטאָר

ייִדיש — ש. באַסטאָמסקי

ע. ווילדענבּרוך

אין דער פרעמד

(פון אינטערנאַטן-לעבן)

ייִדיש — ש. באַסטאָמסקי

ווילנע
פאַרלאַג „נייע ייִדישע פאָלקסשול".
1929.

Wypisy żydowskie w zeszytach,

złożone przez S. BASTOMSKIEGO

Printed in Poland.

S. Jełpatijewski

„Hektor“

przekład S. Bastomskiego

E. Wildenbruch

„In der fremd“

przekład S. Bastomskiego

Drukarnia „EXPRESS” Wilno, Wielka 33.

ס. יעלפאַטיעווסקי

העקטאָר

אכט אזייגער אינ־ערפרי. דער סאמאוואר איז אויפן טיש.
זינע דארף שוין גיין אין גימנאזיע.
— זינינקע! — וועקט זי דאס שטוב־מיידל — שטיי אויף!
זינע ענטפערט ניט און ליגט אלץ אין בעטל איינגעוויקלט אין דער דעקע.
דאס מיידל גייט צו נעענטער צום בעטל. אבער פון אונטער דער דעקע רוקט זיך פלוצלונג ארויס דער שווארצער קאפ פון הונט מיט אויסגעשטשירעטע ווייסע שארפע ציין.
דאס מיידל טרעט אפ אהינטער און הייבט ווידער אן איינצורייד ן זינען, זי זאל אויפשטיין:
— פאלג מיך, זינעלע, שטיי אויף! די מאמע וועט זיך ווידער בייזערן...
זינע רופט זיך ניט אפ און גלעט אינדערשטיל אונטער דער דעקע העקטארן, גיט אים צו מוט, ער זאל זי פארטיידיקן.
די מאמע קומט אריין.
— דער כלב לאזט ווידער נישט צו! — באקלאגט זיך דאס מיידל פאר דער באלעבאסטע.
— שטיי אויף, זינע! — זאגט די מאמע שטרענג און גייט צו צום בעטל.
העקטאר זעט דייטלעך, אז ס'ווערט געמאכט אן אנפאל אויף זיין פריינדין. גיט ער זיך א שטעל אויף אויף אלע פיר און הייבט אן אזוי בייז צו רעווען, אז ס'פאלט אן א שרעק. ער מאכט אן אנשטעל, וואס באווייזט קלאר: וועמען דאס לעבן איז ליב, יענער זאל צום בעטל ניט צוגיין!
די מאמע דערשרעקט זיך און טרעט אויך אפ פון בעטל.
— מארש! וואן! — שרייט די מאמע פון ווייטן צו העקטארן.
העקטאר האלט אבער, ווייזט אויס, אז זיין פריינדין איז נאך אלץ אין געפאר, און ער ענדערט ניט די קאמפס־פאזע.
און זינע? — זי שלאפט שוין ניט פון לאנג און מיט איין אייגל קוקט זי אלץ ארויס פון הינטער דער דעקע. זי ווייס וויל, אז ס'איז שוין צייט אויפצושטיין. זי זעט אויפן טיש די פרישע בולקעלעך, וואס זי האט אזוי ליב... אין בעט איז אבער אזוי ווארעם און אלץ, וואס ס'קומט דא איצט פאר — אזוי אינטערעסאנט, אז ס'גלוסט זיך איר בלייבן ליגן און זי מאכט זיך שלאפנדיק.
א קליין ברויט־קייקעלע טרעפט זי פלוצלונג אין שפיץ נאז — דאס לעצטע מיטל, וואס די מאמע פרווט אויס.
זינע שפרינגט אויף פון בעטל און זאגט אומצופרידן:
— מאמע, ווי קען מען אזוי איבערשרעקן א מענטשן?.. ס'איז דאך א געפאר!
די מאמע ענטפערט ניט און בייזערט זיך אויף העקטארן, וואס איז דערווייל אראפגעשפרונגען פון בעט.
העקטאר איז פארשעמט. ער וויל ווייזן, אז מער וועט ער שוין אזוינס נישט טאן, און מיט אן אראפגעלאזענעם וויידל שארט ער זיך פאזע וואנט אוועק צו דער טיר.
— כרוון זאל אזוינס נאכאמאל פאסירן, וועל איך פארטרייבן דיין העקטארן צו דער שווארצער פעפער וואקסט! — ווארנט די מאמע.

זינע זיצט ביים טיש, זופט אייליק דעם הייסן טיי און בייסט די ווייכע בולקעס. דער מאַמעס רייד שרעקן זי נישט. זי ווייס גאַנץ גוט, אַז די מאַמע וועט העקטאָרן ניט אַרויסטרייבן, ווייל זי אַליין האָט אים אויך זייער ליב. און טאַקע דערפאַר, וואָס ער האָט זיך אַזוי צוגעבונדן צו איר טעכטערל...

זינע איז אָנגעטאָן, אין גאַס צו גיין. הינטער דער טיר וואַרט שוין אויף איר איר טרייער פריינד.

— נו, העקטאָר, אין גימנאַזיע!..

ס'איז שפּעט אוןביידע לויפן.

צווישן העקטאָרן און דעם שול־דינער קומען שטענדיק פאָר צוזאַמענשטויסן. העקטאָר האָט מורא אַוועקצולאָזן זינען איינע צַליין אין דער גרויסער פינצטערער געביידע. ער וויל זיך אויך אַהין אַריינרייסן. עס העלפט אָבער קיינזאַך נישט און ער מוז זיך צוריקקערן אַהיים אַליין.

ער שפּאַנט מיט רויִקע טריט, וואַרפט גלייכגילטיקע בליקן אויף די שטאָטישע הינט, וואָס דרייען זיך אַרום איבערן מאַרק. די שטאָטישע הינט קענען אים שוין און האָבן גרויס דרך־ארץ פאַר זיין ברייטער ברוסט, געזונטע מוסקולן און שאַרפע ציין. אַ פּאָר פרעמדע הינט האָבן אַמאָל יאָ געפּרוווט אים פאַרטשעפּען. זיי וועלן שוין אָבער פאַרזאָגן אַ צענטן ווידער מיט אים זיך אָנצוהויבן.

געקומען אַהיים, לויפט העקטאָר אין שטאַל אַריין — געוויר־ווערן זיינע פריינד — די פערד. נאָכער גייט ער אין קיך. די קיך האָט העקטאָר זייער ליב. דאָרט איז אַזוי וואַרעם און ס'טראָגן זיך אַרום אַזעלכע געשמאַקע ריחות! מיט דער קעכין לעבט ער אויך גוט.

ער עסט אויף זיין פרישטיק און ציט זיך אויס אויף זיין באַשטימטן אָרט לעבן דער פּליטע. איין אויג האַלט ער צוגעמאַכט און מיטן אַנדערן גיט ער פויל אַכטונג אויף דעם, וואָס ס'טוט זיך אַרום.

— ווייסט, העקטאָר? — זאָגט די קעכין אין אַ געוויסער צייט אַרום — זינע גייט דאָך שוין!

ביים וואָרט „זינע" שפּרינגט ער אויף און לויפט צום אָרט, ווו ס'קומט שטענדיק פאָר די באַגעגעניש פון ביידע פריינד.

היינט איז ביי זינען געווען אַן אומגליקלעכער טאָג און דעריבער איז זי זייער אומעטיק און פאַרדאגהט. ס'האָט זיך אָנגעהויבן פון דער שרפה. ס'איז אַזוי געווען: זי איז געגאַנגען אין גאַס. זיינען אָנגעפאָרן פייערלעשער. איז זי זיי נאָכגעלאָפן און געזען, ווי עס ברענט אַ הויז.

און אינדערהיים איז מען געווען אומרויק.

מע האָט זי לאַנג אַרומגעזוכט און ענדלעך געפונען.

אָבער ווי האָט זי אויסגעזען? די האָר — נאַס, די בגדים — נאַס, איינגאַנצן נאַס. אַז זי איז אַריין, זיינען שוין אַלע געזעסן ביים טיש. מע האָט זי אויפגענומען נישט אַזוי פריינדלעך. דאָס האָט איר זייער געקרענקט און זי האָט זיך שוין געפילט נישט גוט.

ביים עסן האָט זי זיך צעריסן מיט וועלוועלען — איר ברודער.

ער מיינט, אַז ער איז אין צווייטן צוגרייטונג און זי אין ערשטן, איז ער שוין

א גאנצער האָן. ער זאָגט, אַז בײַ זײ אין שול וואָלט מען איר אָנשטאָט פינפן געשטעלט אײנסן און אַז אַלע מײדלעך זײנען נאַרישע קי.

זי האָט עס נישט געקאָנט אַריבערטראָגן און זיך פונאַנדערגעװײנט.

טאַטע־מאַמע האָבן זיך הײנטיקס מאָל פאַר איר ניט אָנגענומען און דאָס האָט איר נאָך מער פאַרדראָסן.

דאָס ערגסטע איז געקומען נאָכן עסן. זינע האָט געװאָלט צוגײן צו דער שרפה — זען, צי דאָס שכנותדיק הויז האָט זיך אָנגעצונדן. די מאַמע איז אָבער דערפאַר געװאָרן שטאַרק אין כעס אויף איר און געזאָגט, אַז זינע איז ניט קײן פײנע מײדל, אַז זי וויל אַזאַ מײדל ניט האַלט האָבן.

זינע איז געוואָרן ברוגז, האָט זיך פאַרקליבן אין שלאָפצימער אויף דער מאַמעס בעט און גענומען קלאָגן.

העקטאָר איז צוגעגאַנגען צום בעט. אים האָט זיך שטאַרק געוואָלט מיט וואָס עס איז טרייסטן זײן טײַערע פרײַנדין. ער האָט אויסגעפּרוווט אַלע מיטלען, וואָס פלעגן אין אַזוינע פאַלן שטענדיק העלפן: געשפּרונגען אויף איר, געוואָרטשעט, גערירט זי מיט דער לאַפּע.

זינע האָט געדריגעט מיט די פיס און מיט א נאַסן פאַרוויינטן פנים געטריבן אים פון זיך.

— גײ, העקטאָר, גײ! ביסט א שלעכטער, אַזױ װי אַלע מענטשן גײ!

און זי האָט זיך אָפּגעקערט פון אים.

העקטאָר האָט זיך אָפּגערוקט. א פּאָר מינוט איז שטיל געוועןֹ.

זינע האָט זיך אָבער נישט געקאָנט אײַנהאַלטן און שטילערהײט זיך אומגעקערט צו זען, וואָס מיט העקטאָרן איז. און דאָ האָט זי דערזען אַזוינס, וואָס קיין איין מענטש וואָלט עס רויק נישט געקאָנט צוזען: העקטאָר איז געזעסן אויף די הינטערשטע לאַפּעס, פאַרביסן די אויבערשטע ליפּ, אַרויסגעשטעלט די ציין און פאַרוווּנדערט געקוקט אויף זינען. ס׳איז אויסגעקומען, אַזוי ווי ער וואָלט געשמייכלט... דערזען אַזאַ פנים בײַם הונט, האָט זינע אויסגעשאָסן מיט א געלעכטער, איז אַראָפּגעשפּרונגען פון בעט און זיך א לאָז געטאָן דורך אַלע צימערן מיט א געשריי:

— מאַמע, העקטאָר לאַכט!

— נו, שוין אָפּגעברוגזט זיך, מײַן טאָכטער? — האָט די מאַמע געפרעגט.

זינע האָט אָבער איצט געהאַט נאָר אײנס אין זינען. זי האָט געשלעפּט די מאַמען פאַר דער קלײד און געשריען:

— מאַמע, קום, העקטאָר לאַכט!

די מאַמע האָט געמוזט גײן מיט איר אין שלאָפצימער.

העקטאָר איז נאָך אַלץ געזעסן אין דער זעלבער פּאָזע און געשמײכלט.

דערזען זינעס לאַכעדיק פנים, איז ער פרײדיק אויפגעשפּרונגען און האָט א לעק געטאָן זײַן פרײַנדין אין סאַמע נאָז.

ווידער שלום אין שטוב. זינע האָט זיך בארויקט.

זי נעמט א ביכל און זעצט זיך לײענען.

ביינאַכט ענדערט זיך דאָס בילד. העקטאָר איז אומעטיק און טרויעריק און זינע פּאַסט אים אויף, מיט וואָס נאָר זי קען.

העקטאָר איז אַזוי צעשראָקן! ווען דאָס מיידל הייבט אָן צו טראָגן האָלץ אין די אויוונס, פֿאַלט אויף אים אָן אַ מורא. ער לויפֿט נאָך דער מיידל, באַגלייט זי אויף די טרעפּ, אַזוי ווי ער וואָלט איר וועלן העלפֿן... און אַז דאָס האָלץ פֿלאַקערט אויף, זעצט ער זיך אַנטקעגן פֿלאַם און טרעט נישט אָפּ, ביז וואַנען מע פֿאַרמאַכט נישט דאָס טירל. עפּעס אַ מאָדנע זאַך קומט דאַן פֿאָר מיט העקטאָרן. מע וויל אים אָפּציען מיט עסן, זינע רופֿט אים זיך שפּילן — העקטאָר בלייבט צו אַלץ קאַלט און זיצט אָפּשעהנלאַנג אומבאַוועגלעך ביים אויוון און קוקט אין פֿלאַם אַריין.

אָפּטמאָל פֿלעגן זיך אין זיינע אויגן ווייזן טרערן... זיי פֿלעגן אַ ציטער טאָן און אַראָפּקייקלען זיך איבער זיין גראָען פּנים.

זינע פֿלעגט אויך ליב האָבן צו זיצן מיטן הונט ביים אויוון. דערזען טרערן ביי העקטאָרן אין די אויגן, פֿלעגט זי זיך אויפֿשטעלן, צוגיין צום ברודער און מיט אַ ציטערדיקן קול אים דערציילן:

— וועלוועלע, ווייסט? — העקטאָר וויינט!

וועלוועלע גלויבט נישט. ער דערקלערט דאָס אַזוי:

— די מאַמע זאָגט, אַז דאָס ווערט ביי אים פֿון פֿייער!

— יע, וועלוועלע, ער וויינט! און ווייסט פֿאַרוואָס? מסתּמא דערמאָנט ער זיך אָן זיין פֿריערדיקן באַלעבאָס...

ביידע גייען צו צו אים, זעצן זיך אים ביי די זייטן, קוקן אין פֿלאַם, וואָס טוקט זיך, באַטראַכטן העקטאָרס אומבאַוועגלעכן בליק, גלעטן אים שטיל און פֿאָרזיכטיק זיין שוואַרצע גלאַנציקע פֿלייצע און שעפּטשען:

— העקטאָר וויינט! העקטאָר וויינט...

ע. ווילדענברוך

אין דער פרעמד

(פון אינטערנאַנטן־לעבן)

ער איז געווען אַ קליין געפּאַקט יינגל, מיט אַ גרויסן קיילעכדיקן קאָפּ, אַ פּאָר־הָלומטער, אַ צעשטרייטער, אָן אומבאַוועגלעכער, אָן אומגעלומפּערטער.

חֶבְרֶה האָט גלייך דעם ערשטן טאָג שוין באַמערקט, אַז דער „נייער" איז שווערלעך אויפן טראַט, און מע האָט אים געקרוינט מיטן צונעמעניש — „מאָפּס".

פון דאַן אָן איז ער געוואָרן צו שפּאָט ביי אַלעמען אין שול.

באַזונדערס שווער איז אים געווען אויף די לעקציעס פון גימנאַסטיק. אַז „מאָפּס" פלעגט נעמען קלעטערן אויפן שטאַנג, פלעגן זיך אַלע קייקלען פאַר געלעכטער.

שטעלט זיך פאָר אַ בילד: אַ קליין קיילעכדיק גופל הייבט זיך אויף ציטעריק און צאַפּלענדיק אויף אַ מעטער פון דער ערד און בלייבט הענגען אומבאַהאָלפן אָן באַוועגונג. באַלד פאַרלירט עס די כּוחות און נעמט אָטעמען שווער, ווי אַ פיש, וואָס מע האָט אַרויסגעוואָרפן אויפן ברעג...

דער לערער ווייס שוין, מיט וועמען ער האָט צו טאָן, און הייסט אים גלייך אַראָפּקריכן פון שטאַנג.

„חברה" האָט שוין אָבער אומזיסטן טעאַטער.

וואָס האָבן אַלע געטראַכט וועגן אים?

— אַ פאַרצויגן, צעפּעשטשעט קינד!

באַלד האָבן זיך די חברים דערוווּסט, אַז „מאָפּס" האָט צום ערשטן מאָל פאַר־לאָזן די היים און בענקט שטאַרק.

ער בענקט!.. טיף אין האַרצן האָט יעדערער פון זיי געוווּסט, וואָס דאָס הייסט בענקען. ווער וועט דאָס אָבער אַרויסווייזן, פאַרציען זיך?

ביי זיך אין צימער פלעגט „מאָפּס" שטענדיק זיצן איבערן טיש.

וואָס האָט ער געטאָן? געאַרבעט? ניין! — געשריבן בריוו, לאַנגע בריוו, אַהיים, צו דער מאַמען.

מיט גוואַלד פלעגט ביי אים דער אויפזעער צונעמען דאָס פּאַפּיר און אַרויס־טרייבן אים אויפן נאָכמיטאָגדיקן שפּאַציר.

קירצלעך האָט מען אַנטדעקט זיינעם אַ סוד. מע האָט זיך דערוווּסט, אַז ער וואַרט אומגעדולדיק אויף פּסח און ציילט שוין די טעג, הגם צו פּסח איז נאָך געווען אַ שטיק צייט!

ווי אַזוי ציילט ער? ער האָט זיך געמאַכט אַ ספּעציעלן לוח מיט אַזוי פיל פּאַסיקלעך, וויפיל טעג עס זיינען פאַרבליבן ביז יום־טוב. און אַלע טאָג שטרייכט ער אויס איין פּאַסיקל. ס'הייסט — נאָך אַ טאָג איז אַוועק!

אַז חברה האָט זיך דערוווּסט וועגן דער געשיכטע, האָט מען אים שוין ניט געלאָזט רוען.

— מאָפּס, וואָס הערט זיך עפּעס מיט דיין לוח?

— זאָג מיר, מאָפּסעלע, וויפיל איז געבליבן ביז פּסח?

— ווייסט, מאָפּס, מע וועט דיך אַהיים נישט אָפּלאָזן!

ביי דער ידיעה פלעגט ער בלאַס ווערן, און טרערן פלעגן זיך אים שטעלן אין די אויגן. הגם ער האָט געוווסט, אַז די חברים לאַכן דאָס פון אים, דאָך האָט ער זיך דערפאַר שטאַרק געשראָקן.

ס׳איז געקומען פעברואַר. ס׳איז געווען קאַלט. גימנאַסטיק האָט מען געמאַכט אין זאַל. דעם גימנאַסטישן פלאַץ פון יענער זייט פאַרק האָט מען איינגאַנצן פאַרלאָזן.

איינמאָל נאָך מיטאָג, ווען מיר, שילער, האָבן ווי געוויינטלעך געשפּאַצירט איבערן הויף, האָבן מיר באַמערקט, ווי אַ גרופּע חברים שטייט עפּעס הינטער דער וואַנט, וואָס טיילט אָפּ דעם פאַרק פון גימנאַסטישן פלאַץ. אַלע שטיקן זיך פאַר געלעכטער און ווייזן אָן צום גימנאַסטישן פלאַץ. וואָס איז? — „מאָפּס" מאַכט גימנאַסטיק...

חברה האָט זיך פאַרטײַעט, כדי ער זאָל גאָרנישט ניט מערקן.

אַ ווײַלע איז ער געשטאַנען און זיך געישובט. ענדלעך האָט ער זיך אויף עפּעס אַנטשלאָסן. איז צוגעגאַנגען צום שטאַנג און גענומען זיך הייבן, אָבער אַזוי אומגעלומפּערט, אַז ער האָט זיך שיר נישט אַ זעץ געטאָן אָן דרערד.

דער עולם פון הינטער דער וואַנט איז שוין גרייט געווען אַרויסצושיסן מיט אַ געלעכטער. מע האָט זיך אָבער איינגעהאַלטן, געוואָלט זען, וואָס וועט ווײַטער זיין.

ער האָט, ווייזט אויס, פאַרשטאַנען, אַז אין שווערן מאַנטל וועט זיך אים נישט איינגעבן אַרויפצוקריכן אינדערהויך. איז ער אַראָפּגעקראָכן, האָט אויסגעטאָן דעם מאַנטל און נישט געקוקט אויפן פראָסט, ווידער זיך גענומען הייבן. די הענט זיינען אים בלאָ געוואָרן, די פינגער האָבן געסטאַרטשעט ווי רויטע מערעלעך. ער האָט אָבער אויף דעם נישט געקוקט און געשטייגט אַלץ העכער און העכער. אַ ווײַלע האָט ער זיך אָפּגעהאַלטן און זיין פּנים איז געוואָרן אַזוי ערנסט, אַזוי ווי ער וואָלט תּפילה געטאָן.

באַלד האָט ער זיך ווידער גענומען צו דער אַרבעט און מיט אַזאַ פלייס, אַזוי ווי אָן דעם וואָלט אָפּהענגיק געווען זיין לעבן.

און גאַנץ מיגלעך, אַז ער וואָלט דערגרייכט דעם שפּיץ, ווען די חברים וואָלטן זיך פּלוצלונג נישט באַוויזן. זיי האָבן אָבער אַרויסגערוקט די קעפּ און גענומען אים שרעקן: — „מאָפּס", דו פאַלסט אַראָפּ! מאָפּס, היט זיך!

ס׳איז קאָנטיק געווען, אַז ער האָט אַ ציטער געטאָן. ער האָט זיך אָבער נישט אונטערגעגעבן, צונויפגעפּרעסט די ליפּן און געקלעטערט ווייטער.

מיט איין שפּרונג זיינען באַלד אַלע אַריבער אויף דער אַנדער זייט — אויפן פלאַץ.

איין יינגל איז צוגעלאָפן צום שטאַנג און גענומען אים טרייסלען.

„מאָפּס", האָט זיך מער ניט געקאָנט האַלטן.

— לאָז! לאָז! — האָט ער גענומען שרייען, אָבער דאָס יינגל האָט נישט נאָכגעלאָזן און אין אַ מינוט אַרום האָט זיך דער אומגליקלעכער „מאָפּס" אַראָפּגעקוליעט אויף דרערד מיטן קאָפּ אַראָפּ.

אַ פרייד־געשריי האָט פאַרהילכט די לופט.

באַלד אָבער האָט זיך דערהערט אַ געשריי פון אויפרעגונג: „מאָפּס", וואָס האָט ביז איצט קיינעם ניט אַנגערירט, האָט זיך איצט ווי אַ ווילדער אַ וואָרף געטאָן מיט

די פויסטן צום יינגל, וואָס האָט אים אַראָפּגעוואָרפן פון שטאַנג, און גענומען אים שלאָגן מיט אַלע כוחות. יענער האָט, פאַרשטייט זיך, ניט געשוויגן. די חברים האָבן זיך אויך אָנגענומען פאַר אים. קורץ — אין עטלעכע מינוט אַרום איז דער אָרעמער „מאַפּס" געלעגן אויף דרערד און ביטער געוויינט.

דאָס היטל האָט מען ביי אים אַראָפּגעריסן, דער מאַנטל זיינער האָט זיך געוואַלגערט אין שניי. ער האָט ניט געפילט קיין קעלט.

עס זיינען צוגעקומען עלטערע שילער. זיי האָבן אוועקגעטריבן די שלעגער און געפּרוווט בארויקן דעם געשלאָגענעם. ער האָט ניט אויפגעהערט צו וויינען.

באַלד איז צוגעקומען דער לערער. יענעם טאָג האָט אויפגעפּאַסט אויף אונדז דער לערער דניאל — אַ הויכער, אַ דיקער, זייער אַ ליבער מענטש.

ניט ריידנדיק קיין וואָרט, איז ער צוגעגאַנגען צו „מאַפּסן", האָט אַרויפגעלייגט זיין האַנט אויפן יינגלס קאָפּ.

— וואָסי דיר? וואָס האָבן זיי דיר געטאָן?

דערהערט דאָס פריינדלעכע קול פונם לערער, האָט זיך דאָס יינגל פּאַמעלעך אויפגעהויבן. דעם קאָפּ האָט ער נאָך אָבער געהאַלטן אַראָפּגעלאָזט, דאָס פּנים זיינס איז געווען רויט, פאַרוויינט.

דאָס געזיין האָט אים אַלץ געשטיקט.

— ווייזט אַהער דעם מאַנטל זיינעם! — האָט געזאָגט דער לערער.

— קינדעלע, וואָס האָסטו עפּעס אויסגעטאָן דעם מאַנטל?

דאָס יינגל האָט געשוויגן.

ער איז געקראָכן אויפן שטאַנג! — האָט עמיצער דערציילט.

— איך פרעג אייך ניט! — האָט דער לערער געזאָגט — ער וועט אַליין דערציילן.

— דערצייל, טייערינקער, וואָס ביסטו געקראָכן?

דאָס יינגל האָט אָבער ניט געקאָנט אויסריידן קיין וואָרט.

מע האָט אים דערלאַנגט דעם מאַנטל.

דער לערער האָט זיך צוגעזעצט אויף אַ קלאָץ, גענומען דאָס קינד אויף די קני, אַריינגענומען דעם קינדס פאַרפראָרענע הענטלעך אין זיינע הענט.

— דערצייל, טייערינקער, וואָס איז דאָ געווען?

— די מאַמע!..— האָט דאָס יינגל אָנגעהויבן, אָבער געוויינען האָבן אים ווידער ניט געלאָזט ריידן.

דעם לערערס ברייטע הענט האָבן אים אַרומגענומען אינגאַנצן, געגלעט איבערן פּלייצע, איבערן קאָפּ.

— די מאַמע האָט געשריבן... זי איז קראַנק..

טרערן האָבן זיך אַ גאָס געטאָן פון זיינע אויגן. ער האָט אַרומגענומען דעם לערער פאַרן האַלדז און דערציילט אים.

וואָס ער האָט גערעדט, האָט מען ניט געקאָנט הערן, נאָר דעם סוף האָט מען געהערט:

— זי רעכנט, אַז זי וועט שוין נישט ווערן געזונט...

די חברים האָבן אַרומגערינגלט דעם לערער מיטן תלמיד. ס'איז געווען שאַ־שטיל. נאָר דעם יינגלס שוואַך קול האָט זיך געהערט:

— איך בין געקומען אַהער און זיך אַזוי געטראַכט: וועל איך דערגרייכן דעם שפּיץ פון שטאַנג און ניט אַראָפּפאַלן, דאַן קען איך האָפן, אַז די מאַמע וועט געזונט ווערן...

דער לערער האָט צוגעדריקט דעם קינדס קאָפּ צו זיין ברוסט.

— נו? האָסטו דערגרייכט דעם שפּיץ?

דעם יינגלס קערפער האָט געציטערט ווי אין אַ פיבער.

— אַז איך בין שוין געווען ביים סאַמע שפּיץ, זיינען זיי געקומען און מיך אַראָפּגעוואָרפן...

דער לערער האָט אויפגעהויבן דעם קאָפּ און דורכגענומען די קינדער מיט זיין בליק — טרויעריק, מיט אַ פאָרוואורף. דאַן האָט ער זיך ווידער איינגעבויגן צום יינגל.

— נעבעכל, טייערינקער! — האָט ער געזאָגט.

ער האָט געוואַרט, ביז יענער האָט זיך עטוואָס באַרויִקט, און דאַן זיינען זיי ביידע אַוועק צו דער געביידע פון דער שול.

— און איר צו דער אַרבעט! שוין צייט! — האָט ער געזאָגט צו אונדז.

און געהאָרכזאַם, ווי אַ טשערעדע שאָף, זיינען מיר אַוועק נאָך אים.

אויף מאָרגן אינדערפרי האָט דער עלטערער אויפזעער אונדז דערציילט, אַז ביינאַכט, ווען אַלע זיינען געשלאָפן, האָט זיך געעפנט די טיר פון „מאָפּסיקס" צימער און מיט אַ ליכט אין דער האַנט איז צו אים אַריין דער לערער דניאל. ער איז צוגעגאַנגען צום קינדס בעטל, פאַרשטעלט מיט דער האַנט די שיין און לאַנג, לאַנג געשטאַנען און שווייגנדיק געקוקט אויפן שלאָפעדיקן קינד, דערנאָך האָט ער טיף אָפּגעזיפצט און איז אַרויס אַזוי שטיל, ווי ער איז אַריין.

דעמזעלבן טאָג, פאַרן אָנהייב פון אַ לעקציע, איז צו אונדז אין קלאַס אַריין דער לערער דניאל.

— קום אַהער, טייערינקער! — האָט ער גערופן „מאָפּסיקן".

דאָס יינגל איז אַרויס פון קלאַס און איז שוין צוריק ניט געקומען.

נאָך דער לעקציע, ווען אַלע זיינען אַראָפּ אונטן, האָבן זיי שוין געפונען מאָפּסיקן אָן אָנגעטאָנענעם. ער איז געשטאַנען אין פאָדערצימער. אויף דרערד זיינען געלעגן זייערע זאַכן.

אַלע האָבן זיך געוווּנדערט: צי דען פאָרט ער שוין אַהיים? אַזוי פרי?

ווי שטענדיק איז ער געשטאַנען אַ שווייגעדיקער און ניט געענטפערט אויף די פראַגעס. מע האָט פון אים קיין זאַך ניט געקאָנט דערגיין.

אין עטלעכע מינוט אַרום איז אָנגעקומען דער לערער דניאל.

די קינדער האָבן אים אַרומגערינגלט, פאַרוואָרפן מיט פראַגן.

מיט אַ ציטערדיקער שטימע האָט ער דערציילט: — ס'איז אָנגעקומען אַ טעלעגראַמע: זיין מאַמע איז געשטאָרבן, ער מוז תּיכּף קומען אַהיים...

און דער לערער האָט געוואָרפן אַ בליק פול רחמנות צום יינגל.

— זאָגט אים גאָרנישט, ער ווייס נאָך פון קיין זאַך נישט.

מיר האָבן אים גאָרנישט געזאָגט, ניט געוואַגט אפילו צוצוגיין צו אים.

די מאַמע איז קראַנק!.. ווער פון אונדז האָט נישט געוווּסט, וואָס ס'באַטייט דאָס וואָרט?

און דאָס יינגל, פון וועלכן מיר האָבן פריער אַזוי געשפּאָט און געלאַכט, איז מיטאַמאָל געוואָרן ביי אונדז אין די אויגן עפּעס גאָר אַן אַנדערער. ער האָט דער־מאָנט עפּעס הייליקעס און שרעקלעכעס, פאַר וואָס עס האָבן געציטערט אונדזערע אַלעמעס הערצער.

די פור איז צוגעפאָרן.

דניאל איז צוגעגאַנגען צום יינגל, אַרויפגעלייגט אים די האַנט אויפן אַקסל.

— לאָמיר פאָרן, טייערינקער! שוין צייט!

מאָפּסיקס פּנים איז ליכטיק געוואָרן. ער האָט אָנגענומען דעם טשעמאָדאַן. אַלע האָבן אים געהאָלפן. יעדערן האָט זיך געוואָלט אַרויסווייזן אים זיין מיטגעפיל, טאָן אים עפּעס גוטס.

— אַדיע, מאָפּסיק, אַדיע!..

צוואַנציק הענט האָבן זיך אַ צי געטאָן צום קליינעם קאַלטן הענטל און געדריקט עס שטאַרק, שטאַרק.

ער האָט ניט פאַרשטאַנען, וואָס ס'קומט פאָר אַרום אים. מיט וווּנדער און מורא האָט ער זיך אַרומגעקוקט.

באַלד האָבן זיי זיך ביידע, ער מיטן לערער, אַריינגעזעצט אין וואָגן.

אַ שמיץ, אַ ריר — און די פור האָט זיך גענומען דערווייטערן.

אַלע זיינען געשטאַנען ווי פאַרשטיינערט. אַזוי לאַנג, ביז זי איז אינגאַנצן פאַר־שוווּנדן פון די אויגן.

דערנאָך איז מען זיך פאַמעלעך און שטיל פונאַנדערגעגאַנגען אין די קלאַסן.

— אַוועקגעפאָרן!.. — און שוין מער צוריק ניט געקומען.

לויט ע. ווילדענברוך — ש. באַסטאָמסקי.

באַוועגלעכע כרעסטאָמאַטיע.

דער פאַרלאַג „בײַע ײדישע פאָלקסשול“

האָט אָנגעהויבן אַרויסצוגעבן אַ

באַוועגלעכע כרעסטאָמאַטיע

אין באַזונדערע העפטן פאַר די מיטעלע און עלטערע קלאַסן פון דער ײדישער שול.

די כרעסטאָמאַטיע איז צונויפגעשטעלט פון **ש. באַסטאָמסקי.**

אין דער כרעסטאָמאַטיע קומען אַרײַן ווערק פון דער ײדישער און אײראָפּעישער ליטעראַטור.

עס זײַנען שוין דערשינען פאָלגנדיקע העפטן:

1. שלום אַש — „די פאַרפלײצונג“ (פון דעם לעבן פון די ײדן אין מיטל-אַלטער. אויסצוג פון דער „כישופמאַכערין פון קאַסטיליען“).
2. אברהם רײזען — 1) ווען עסט די מאַמע? 2) די נײַע לאַטע.
3. ז. סעגאַלאָוויטש — די וואַנט (דראַמאַטישער עטיוד).
4. קאַלעוואַלאַ (פינישער עפּאָס – 15-טע רונע), ײדיש- הערש ראָזענפעלד.
5. ל. טאָלסטאָי – זאַמלהעפט (דרײַ פראַגן; שײנקײט, גוטס און גליק; סצענעס).
6. מאַקסים גאָרקי – 1) סימפלאָן. 2) די קינדער פון פאַרמאַ.
7. י. פּאַט – איבער נאַכט גראָ געוואָרן (וועגן בײנוש מיכאַלעוויטש)
   מ. ראָזנבאַום – ווי אַזוי גריגאָרי גערשוני איז אַנטלאָפן פון קאַטאָרגע?
8. הענריק סענקעוויטש – יאַנקאָ דער שפּילער. ײדיש – ש. באַסטאָמסקי.
9. יעלפאַטיעווסקי — העקטאָר; ווילדנברוך — אין דער פרעמד.
10. דר. ש. עטינגער – סערקעלע (1-טער אַקט)
11. עמיל זאָלאַ – קוילנגרעבער. ײדיש – ש. באַסטאָמסקי

מיט באַשטעלונגען זיך ווענדן:

S. Bastomski Wilno, Stefańska 24 m. 28.

לערנביכער
אויף יידיש.

אין אַלע יידישע שולן זיינען אָנגענומען
פאָלגנדע לערנביכער אויף יידיש:

א) „לעבעדיקע קלאַנגען"

פון ש. באַסטאָמסקי און מ. חיימסאָן.

1) אילוסטרירטער אלף בית (נייע אויפלאַגע)
2) כרעסטאָמאַטיע פאַרן 1-טן לערניאָר
3) כרעסטאָמאַטיע פאַרן 2-טן לערניאָר
4) כרעסטאָמאַטיע פאַרן 3-טן לערניאָר

נייע אויסגעבעסערטע און פארגרעסערטע אויפ-לאַגעס, צונויפגעשטעלט לויטן מוסטער פון די בעסטע אייראָפּעישע כרעסטאָמאַטיעס. פונ דאָס ניי איבערגעזעצט מיט אַגרעסערן שריפט

ב) דאָס לעבעדיקע וואָרט

פון ש. באַסטאָמסקי און ז. רייזען

פאַרן 4-טן און 5-טן ל. י.
(נייע 8-טע אויפלאַגע)

ג) דאָס נייע וואָרט

פון ש. באַסטאָמסקי און מ. חיימסאָן.

1-טער טייל — עפּאָס; 2-טער טייל — ליריק
3-טער טייל — דראַמע. דער דריטער טייל אנט-האַלט גרעסערע אויסצוגן פון די באַרימטע ווערק „געשמידטער פּראָמעטעאוס", „קיניג אוידיפּוס", אנטיגאָנע", „איפיגעניע אין אוליס", „יוליוס צעזאַר," „האַמלעט", „עתליה", און „דער קאַרגער"

מיט באַשטעלונגען זיך ווענדן:

Wilno, Stefańska 24 m. 28.